

гинва единъ народъ, едно християнско племе, само за това, че желае да живѣе свободно. Ние ще вървимъ !“ И той свято изпълни своитѣ паметни царствени думи : на 12 априлъ 1877 година — когато раннитѣ пролѣтни зари едва току що бѣха докоснали челата на роднитѣ поля, зелени джбрави и балкани, той издаде своя великъ, исторически манифестъ и поведе крилатитѣ си победоносни орли на югъ къмъ Балкана . . . Тѣ пребродиха Дунава, прѣснаха се надлѣжъ и ширъ по бранни поля и долини, осѣха съ страдалчески кости Плѣвенскитѣ редути, оросиха съ мъченическа кръвъ Шипченскитѣ висоти и урви — и изкупиха първитѣ лъчи на нашата божествена свобода. Така се приключи великата епопея на нашето освобождение ; така великиятъ народъ пожертвува своитѣ 200,000 скѣпи синове за да изкупи нашето прераждане за новъ животъ.

Тоя подвигъ — да се пожертвувашъ, за да спасишъ ближния си — е дѣло велико, свято, подвигъ християнски, небивало и нечуто въ обществѣнската история пожертвуване, което на вѣчни времена изгради единъ нержкотворенъ паметникъ въ сърдцата на цѣлокупното българско племе изъ всички наши необятни крайнини — навредъ, дето се чува родна речъ, дето се лѣятъ затаенитѣ звуци на родната пѣсенъ и дето тупа вовѣки пламенното българско сърдце . . .

Редица години вече у насъ живѣятъ нѣкои отъ ратницитѣ-ветерани отъ епопеята на освободителната война — една шепа отъ ония безчислени герои, които доброволно принесоха най-скѣпата жертва предъ стѣпитѣ на народния олтаръ за да изкупятъ българското възкресение. Тия приказни герои — по неведомитѣ пѣтища на жестока сѣдба — сѣ напуснали своитѣ огнища, близки, всичко скѣпо мило и драго на тоя свѣтъ и по едно чудно съвпадение, или по волята на неведомитѣ пѣтища на самото Провидение, гостуватъ тъкмо въ ония предѣли, въ оная именно, свещена за тѣхъ земя, която тѣ преди 50 години оросиха съ кръвта си. Тѣхния брой всѣка година намалява, разреждава се — тѣ си отиватъ, заминаватъ единъ следъ другъ къмъ вѣчнитѣ небесни селения, — изоставени, забравени, напуснати — въ беди, неволи и горчиви старини, често пѣти дори безъ кръсть